

Cebula Anna

Gobelinbe szőtt mitológia

Nagy Judit munkáiról, szombathelyi kiállítása ürügyén

Régen a kárpitok durván és sűrűn szőtt anyagának megvolt a maga rendeltetése. Hideg éghajlatú vidékeken a falak borítására használták őket lakóépületekben, a templomokban és a várakban. Felületüket kezdetben többnyire geometrikus minták díszítették, a szövés technikájának fejlődésével azonban megjelentek a dekoratívabb ábrázolások is. A kárpitok már nem pusztán gyakorlatias célt szolgáltak, hanem – például a templomokban – a rajtuk megörökített bibliai jelenetek a hívők okulására és gyönyörűségére szolgáltak. Ezt a gyönyörűséget tapasztalhatták a látogatók is Szombathelyen, az Oladi Művelődési Ház Galériájában, amikor Nagy Judit munkáit megtekinthették.

Az ismert művész 1977-ben diplomázott az Iparművészeti Főiskolán, ahol a textiltechnikák széles választékát (nyomás, festés, varrás, szövés) sajátította el. A negyedik év végén találkozott élete értelmével, a gobelinszövésével, ezt tükrözi a *Szövés=Életmód* című munkája is, melyért 1978-ban a szombathelyi textilbiennálén díjat kapott.

Pályájának különböző szakaszai különíthetők el. Kezdetben rovarportrékat készített, melyek csupán 0,5-1,5 négyzetméteresek voltak. Szuperrealizmussal látatja, sajátos dekorativitásukban teríti szemünk elé ezeket a kis lényeket. Ide tartoznak *Így repül a pillangó az ablakomra I-III.*, *Bálványlepke*, *Nagyestélyi*. Gobelinjei plasztikusak, melynek térbeliségét a rovarok mögött elhelyezkedő árnyék még fokozza. (*Oleander-Szender*, *Szarvasbogár*) Ugyanilyen precízen tudja ábrázolni a faunát is, melynek csodálatos példája az *Átváltozás* című munka. A természet világából tovább lépett. A dinamikus mozgás és repülés lett sok-sok változatban, fázisban képeinek tárgya. Szitakötők, madarak, ejtőernyők, sárkányrepülők, diplánok, zeppelinek, moplánok, egy csodálatos szárnyaló világ színorgiája tárul elénk, lenyűgöző módon, s mindezek a repülő szépségek andalító, megkapó

táj felett lebegnek. (*Repülés története, Egy nyári délután*)

E korszak után a biedermeier motívumkincséből merítve készítette el a *Bőségszaru*, *Csendélet coca-colával* és *madarakkal* és még sok más munkáját, majd ezt követték a vízi madárvilágot bemutató alkotásai: *Égiháború*, *Vadkacsák*, *Vadlibák*, *Nádas*, *Flamingók*. Nagy Judit gobelinjeit gyapjúból, selyemből, fémszálból szövi 5-ös, 5 és feles felvetéssel, a fonalakat saját maga festi, kartonjai fantasztikus rajztudásának köszönhetően már terveként is önálló alkotásoknak minősülnek, ahogyan azt a tárlaton is lehetett érzékelni. Mindegyik kész munkáját megannyi színes és leheletfinom rajz előzi meg.

Az állatvilág, pontosabban a rovar- és madárvilág, valamint a repülés iránti érdeklődés után a művésznő a reálisan megfogható, ám annál inkább szimbolikus értelemmel és mondanivalóval átítatott tárgyakra, a kulcsokra irányította figyelmét. A Nagy Juditra jellemző precizitás figyelhető meg ezeknél a munkáknál is. Az 1993-94-ben keletkezett *Kulcsmondát* című műve mintegy végtelenül hosszú, ötsoros mondat mása szeretne lenni. Az itt megtalálható kulcsok között vannak nagyok és kicsik, jobbra és balra néző tollúak, régiek és újak, egyszerűek és míves kidolgozásúak. Ugyanilyen típusú munkája az *Oldás-kötés*, melynél ismét megjelenik a misztikus mondanivalókat hordozó ötös szám.

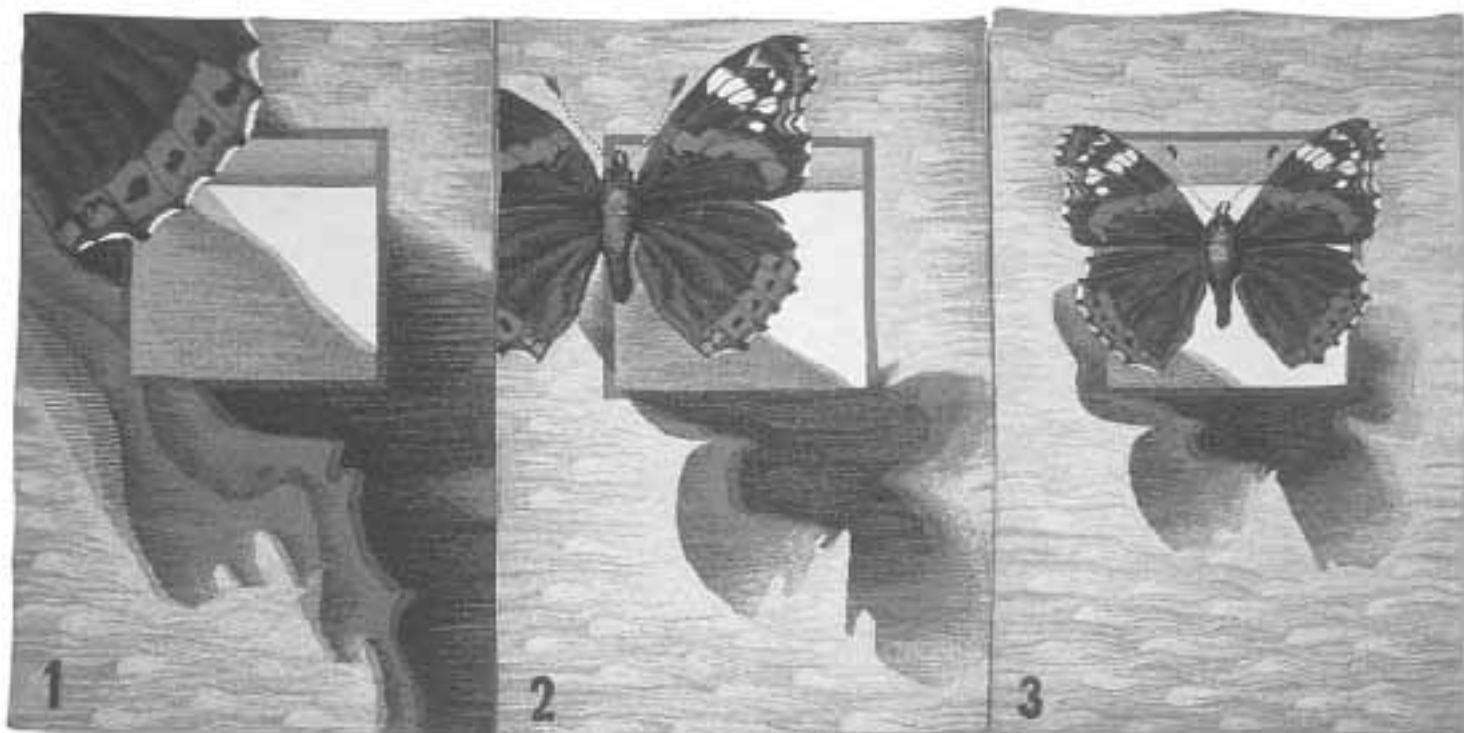
A kulcsos „próza” és a kulcsos „költemény” elkészítése között a millicentenárium évében Nagy Judit, másik hét gobelinszövő iparművésszel, a Budavári Sándor Palota romos épületében a *Szövött Himnuszok* kiállításra elkészítette a *Himnuszkapuk* című alkotását. Ennél a honfoglalás 1100. évfordulójára készült műnél a művésznő ismételten egy lendületes, mondanivalóval teli munkát szőtt meg. A falikárpitot öt kapu uralja, melyeket alul, felül kőcsipke-soros bordűr keretez.

Ami a fő mondanivalót illeti, a különböző korok és anyagok rendkívül plasztikus jelzésével szembesülünk. A falikárpiton öt kaput találhatunk. A sort a XIII. századi csempeszkopácsi béleletes templomkapu nyitja felül, majd alatta helyezkedik el a máriafalvi Szentségház kovácsoltvas portája és az Eszterházyak címeres kápolnájának kapuja. A legelső sort a falusi porták egyik gyöngyszeme zárja, az Őrségben megtalálható fa kapu, valamint egy, a budai várban lévő kapuk közül. A mű egészének a púderszín adja meg varázslatos kisugárzását. Ennél a munkájánál Nagy Judit nem csak remek rajztudását, elszánt szövését, hanem fantasztikus tervezői, építészeti képességét is bizonyította.

A *Petőfi Sándor emlékkárpit* című munka, akárcsak a *Himnusz-kapuk* című gobelin, évfordulóhoz kapcsolódik. Az alkotás középpontjában Petőfi Sándor alakja és lírájának főbb motívumai állnak. A falikárpit két fő részből tevődik össze, egy felső, keskeny frízből és egy, az alsó kétharmadot elfoglaló, 9 motívumot magában foglaló részből. A két fő mezőt egy fehér sáv osztja ketté, amelyben finoman a magyar trikolor fut végig. A frízben elhelyezett, a népművészetből vett motívumok centrális elrendezésűek. Középen a babérkoszorúban a PS monogram, melyet két madár tart, ezeket pedig kétoldalt szarvaspár keretezi, melyeknek formáját az úríhímezésekből vette az alkotó. A fríz alatt elhelyezkedő alsó mezőben három sorban 3-3 fehér színű motívumot

találunk, melyek Petőfi Sándor erényeit elevenítik meg. Az egész munka alapszíne a pompeji vörös, a fehér motívumok mellett megjelennek a gobelin különböző pontjait betöltő fehér, kék és ezüst színű csillagok, melyek a tisztaságot, a megfoghatatlanságot és az őszinteséget fejezik ki, míg maga a vörös az életet és a halált jelképezi.

Befejezésül Nagy Judit legújabb sorozatáról, a *Predestinatio* című alkotásokról szólok. Első ránézésre, színvilágukat tekintve hasonlítanak a *Petőfi emlékkárpit* című munkára. Pompeji vörös alapon fehér motívumok helyezkednek el. Ám, ami a mondanivalóját illeti, az egészen más. A *Predestinatio I*-et Nagy Judit édesapjának tiszteletére készítette el. Annak életútját vetítve ki a fehér motívumokkal. Pontosan ezért választotta műve címéül a predestinatio szót, mely teológiailag az eleve elrendeltséget jelenti, ami egyszerűbb nyelvre lefordítva azt jelenti, hogy az Úr és a Törvény születése pillanatában előre meghatározza az ember sorsát, mely elöl nincs kitérés. A kompozíció rendezett, szimmetrikus alkotás, akárcsak édesapjának családjában a tiszta, etikus, rendre való törekvés. A legfontosabb erények, a tisztaság és a harmónia jelennek meg itt. Nagy Judit itt is a számmisztika kínálta lehetőséggel él, amikor az 5x5 motívumot megjeleníti. Mert hiszen az ötös szám a dinamizmus, a teremtő aktus, a kreatúra száma, a túllépés, a meghaladás, az átlényegülés száma, az öt égtáj (Kelet, Nyugat, a középpont, Észak és Dél), 5 érzék, 5 szín, pentaton zene az örök világtörvény

Cserezhnyés-madaras, 1998
papír, színes ceruza

Szőlőfürt madárral, 1998
papír, színes ceruza

Víztaposó, 1998
papír, színes ceruza

megnyilvánulása. A kompozíció arany pipacsokból áll és öt további motívumból. Az arany pipacs – azon kívül, hogy legfőképpen magyar motívum – elsősorban a növekedés, a szépség, a szerelem és a múlandóság jelképe. Az arany színű pipacsok diagonális elrendezésűek. Közöttük helyezkedik el a többi motívum. Így a szőlőfürt, mely a béke, a jólét, az ősz és a termékenység jelképe. A második sorban egy galoppozó ló jelenik meg, mely a kitartást, a sebességet, a szerencsét szimbolizálja. Isteni hírvivő, a termékenyítő erő jelképe. A Nap és a győzelem perszonifikációja. A középső és egyben a harmadik sorban egy búzakarász látható, mely az élet és halál egybefonódását, a meghaló-feltámadó vegetációt jelképezi: „Ha a búzaszem nem hull a földre és nem hal meg, egymaga marad, de ha elhal, sok társat hoz”. A negyedik sorban madarak reppennek fel, ezek az égbe emelkedést, a lelket és a szellemet szimbolizálják, valamint a szabadságot és az intelligenciát. És végezetül a kompozíciót alul pegazusok zárják, melyek az ihlet, a költészet, a magasba törő, halhatatlan lélek megtestesítői.

A sorozat következő darabja a *Predestinatio II.*, melyben a saját élethelyzetét összegezte édesapja haláláig. Az alapelgondolás itt is ugyanaz, mint az első kárpitnál, azonban a fehér motívumok, melyekből 12 darab van, különbözőek. Mindegyik egy-egy embert s annak tulajdonságait szimbolizálja. Barátokat, ellenségeket, jóakarókat, akiket szeret, s akik viszontszeretik, akiktől tart, s akik fontosak és körülveszik – egyszóval azokról a pozitív és negatív személyekről szól ez a gobelin, akik a művész életének meghatározó alakjai, sorsának formálói. A kísérő alapotívum itt is a tölcséres virág, mely arany színben ékesíti az alkotást. A fehér alakok

állatfigurák. Szerepel itt az oroszlán, a griff, a bak, a pegazus, a bika, a sárkány, a kakas, a kecske, a ló, a madár és az unikornis. Jó és rossz emberi tulajdonságok perszonifikációi.

A *Predestinatio* sorozat utolsó, harmadik darabja az elszakadást, a születésutáni legfontosabb életszakaszt szimbolizálja. A mű alapszíne itt is, mint az előző kettőnél, a pompeji vörös. Kompozíciója diagonális, 5x5 soros elrendezésű. Az aranszínű, tölcséres virágok kísérő motívumok, melyek felül is, alul is keretet képeznek. A mű fő mondanivalóját a fehér motívumok alkotják, melyek centrális elhelyezésűek. Itt is megjelenik az oroszlán, az erő, a bátorság, az oltalmazó hatalom jelképe; a bárány, a megadás, a jóság, az áldozat szimbóluma; a pegazus az ihlet, a magasabb rendű tudás jelképe. A mű közepén a negatív jelentéssel bíró baziliskusz és skorpió állnak. A feszültség az állatmotívumok legalsó sorában oldódik, ahol a pozitív jelképek uralkodnak. A sárkány a halál és egyben a feltámadás jelképe; a szarvas az életfa, a nap, a fény szimbóluma; és végül a madár az égbe emelkedés, a szabadság, a lélek és a szellem perszonifikációja.

Mindhárom kárpitban a felhasznált három alapszín a vörös, a fehér és az arany együtt tud tündökölni, és így kifejezőjévé válik az állandó harmóniának.

Végül érdemes megjegyezni, hogy minden műben, mely Nagy Judit keze alól kerül ki, érződik a családi hagyomány tisztelete és a pártatlan hazaszeretet; számára fontosak azok az örök erkölcsi értékek, melyeket műviben erőteljesen megjelenít, arra késztetve a nézőt is, hogy ez elől a szembesülés elől ne térhessen ki.